

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی ، برنامه و سرفصل دروس
دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم
(گروه علوم انسانی)
(کمیته تخصصی فلسفه)

مصوب دویست و هفتاد و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۴

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی

دوره کارشناسی ارشد

گروه : علوم انسانی

رشته : فلسفه علم

شاخه :

دوره : کارشناسی ارشد

کدرشته :

گروه : علوم انسانی

شورای عالی برنامه ریزی در دیست و هفتاد و سومین جلسه مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۴ بر اساس طرح دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم که توسط کمیته تخصصی فلسفه گروه علوم انسانی شورای عالی برنامه ریزی تهیه شده و به تأیید این گروه رسیده است برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) بشرح پیوست تصویب کرد و مقرر میدارد:

مانه ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است .

الف : دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره میشوند .

ب : موسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و براساس قوانین ، تاسیس میشوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی میباشند .
ج : موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل میشوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند .

ماده (۲) از تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۴ کلیه دوره‌های آموزشی و برنامه‌های مشابه موءسات در زمینه کارشناسی ارشد فلسفه علم در همه دانشگاهها و موءسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ میشوند و دانشگاهها و موءسات آموزش عالی یادشده مطابق مقررات میتوانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده (۳) مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره :

در سه فصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ میشود.
رای صادره دویست و هفتاد و سومین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی

مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۴

در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم

- (۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود با اکثریت آراء بتصویب رسید.
- (۲) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رای صادره دویست و هفتاد و سومین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۴ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم صحیح است بمورد اجرا گذاشته شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

مورد تأیید است

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت : به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت

اجرا ابلاغ میشود.

سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه‌ریزی

بسم الله الرحمن الرحيم

۱- مقدمه

تامل دقیق در آثار دانشمندان علوم تجربی در قرن اخیر حضور پیدا و ناپیدای انواع فلسفه را در اندیشه‌های عالمان علوم تجربی نشان می‌دهد. در این آثار انواع گوناگونی از خط مباحث را می‌بینیم: خط علم و فلسفه، خلاصه کردن معرفت در علوم تجربی و تسری احکام علوم تجربی به کل جغرافیای معرفت، پای بندی به تجربه گراشی محض و نسبی متافیزیک. بعلاوه در حالیکه علمای پیشین ضمن کاوش برای یافتن قوانین علمی به ملزومات فلسفی علمشان توجه داشتند، غالب پژوهشگران معاصر تفصیلات فلسفی را بی‌حاصل و موجب اتلاف وقت می‌دانند و تنها علوم تجربی را قابل اعتماد و مفید تلقی می‌کنند. بعلت شیوع این نوع بینش در محیط‌های علمی، دانشجوی علوم تجربی گمان می‌کند که پشتوانه این علوم تنها تجربه است و علم جدید فارغ از مفروضات متافیزیکی است، و یافته‌های پژوهشگران این علوم مبتنی بر تجربه و استدلالات ریاضی خدشه ناپذیر است. ضمناً امروز غالب پژوهشگران صرفاً به حوزه محدود پژوهش‌شان توجه دارند و ارزش وحدت بخشی به دیدگاه شخصی حتی در مقیاس محدود از بین رفته است.

این رویکردها ناشی از شناختن حد تجربه و دانش تجربی و بی توجهی به نقش فلسفه در علوم است، و برای علاج آنها لازم است که حدود و شغور معرفت تجربی و رابط آن با فلسفه تبیین شود و مفروضات فلسفی نامرئی در علوم مرئی گردد و مورد نقد قرار گیرد. در سالهای اخیر غربیان متوجه این باریک اندیشی فارغ التحصیلان رشته‌های علمی دانشگاهها شده‌اند و بهمین جهت در بسیاری از دانشگاههای خود دانشکده فلسفی علم تاسیس کرده‌اند، و بعضی از اینها به شدت درگیر ابعاد فلسفی علوم تجربی شده‌اند. این دانشکده‌ها تا دو سال پیش در سطح کارشناسی ارشد به‌بالا بود ولی اخیراً در بعضی جاها به تاسیس دوره‌های

فلسفه علم در سطح کارشناسی نیز اقدام کرده‌اند. مثلاً "در کینگز کالج لندن اخیراً" برنامه‌ای تحت عنوان علم با فلسفه علم ارائه می‌شود که دارای دو شاخه شیمی و فلسفه علم و فیزیک و فلسفه علم است. در این دوره ۸ الی ۹ درس فیزیک یا شیمی ارائه می‌شود و ۳ الی ۴ درس فلسفه علم. اگر آن جوامع در پی غنی کردن معرفت طالبان علوم تجربی برآمده‌اند به طریق اولی برای جامعه اسلامی ما که دانش عمیق طبیعت را وسیله معرفت خالق طبیعت میداند صرف توجیه پدیده‌ها و یا کاربردهای علمی علوم تجربی کفایت نمی‌کند و فارغ التحصیلان تک بعدی فارغ از ابعاد متافیزیکی علوم مطلوب نیستند. پیشنهاد تاسیس دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم گامی در جهت رفع این نقیصه است.

۳- اهداف

اهداف این دوره را می‌توان به صورت زیر خلاصه کرد.

- عمیق‌تر کردن دیدگاههای فارغ التحصیلان رشته‌های علمی و تبیین مشکلات فلسفی - منطقی علوم تجربی برای آنها.
- فراهم کردن زمینه برای تاسیس دوره دکترا در فلسفه علم با تاکید روی حل مشکلات فلسفی - منطقی علوم تجربی.
- تربیت محققان برای بررسی ابعاد فلسفی - منطقی علوم تجربی.
- تربیت مدرسان جهت تدریس فلسفه علم و تاریخ علم در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی.

۳- طول دوره و شکل نظام

طول دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم مطابق آئین نامه مصوب شورای عالی برنامه ریزی حداکثر ۳ سال است و دروس به صورت واحدی ارائه میشود .

۴- تعداد و نوع واحدهای درسی

تعداد کل واحدهای درسی دوره کارشناسی ارشد فلسفه علم ۲۸ واحد به شرح زیر است

۱- دروس الزامی	۱۸ واحد
۲- دروس انتخابی از جدول شماره ۲	۶۶ واحد
۳- رساله تخصصی	۴ واحد
جمع	۲۸ واحد

۵- شرایط ورود

۱- داشتن شرایط عمومی ورود به دانشگاه

۲- داشتن هر نوع مدرک کارشناسی در رشته های مختلف دانشگاهی

۳- قبولی در امتحان ورودی

۶- مواد و ضرائب امتحانی در آزمون ورودی

۱- ریاضیات عمومی ضریب ۲

۲- فیزیک عمومی ضریب ۲

۳- فلسفه ضریب ۲

۴- منطق مقدماتی ضریب ۲

۵- زبان تخصصی ضریب ۱

جدول دروس الزامی رشته فلسفه علم

کد درس	نام درس	تعداد			پیش نیازها
		واحد	جمع	نظری عملی	
۰۱	منطق عمومی ۱	۳	۵۱	۵۱	
۰۲	منطق قدیم ۱	۳	۵۱	۵۱	
۰۳	فلسفه علم ۱	۳	۵۱	۵۱	
۰۴	فلسفه غرب	۳	۵۱	۵۱	
۰۵	فلسفه اسلامی ۱	۳	۵۱	۵۱	
۰۶	فیزیک و فلسفه ۱	۳	۵۱	۵۱	
	رساله پایان نامه	۴			
جمع		۱۸+۴	۲۲۵	۲۲۵	

جدول دروس انتخابی رشته فلسفه علم : دانشجویان موظفاند ۱۶ واحد از این جدول انتخاب کرده و در طول

دوره بگذرانند

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیشنیازها
			جمع	نظری	عملی	
۱۰	منطق تئوری تحقیق	۳	۵۱	۵۱		
۱۱	منطق عمومی ۲	۳	۵۱	۵۱		
۱۲	منطق قدیم ۲	۳	۵۱	۵۱		
۱۳	سیر منطق	۲	۳۴	۳۴		
۱۴	فلسفه منطق	۳	۵۱	۵۱		
۱۵	فلسفه ریاضی	۲	۳۴	۳۴		
۱۶	تاریخ فلسفه غرب	۳	۵۱	۵۱		
۱۷	فلسفه اسلامی ۲	۳	۵۱	۵۱		
۱۸	تئوری شناخت (اپیستمولوژی)	۳	۵۱	۵۱		
۱۹	متافیزیک تطبیقی	۳	۵۱	۵۱		
۲۰	فیزیک و فلسفه ۲	۳	۵۱	۵۱		
۲۱	جامعه شناسی علم	۳	۵۱	۵۱		
۲۲	جامعه شناسی معرفت	۳	۵۱	۵۱		
۲۳	تاریخ علم تا قرن شانزدهم	۳	۵۱	۵۱		
۲۴	تاریخ علم از قرن شانزدهم تا عصر حاضر	۳	۵۱	۵۱		
۲۵	منطق تئوری تحقیق	۳	۵۱	۵۱		

توجه :

این جدول بسته نیست ، دانشگاهها و موسسات آموزش عالی می توانند بر اساس مصوبه ۱۹۶ مورخ ۱۳۶۹/۲/۳۰ شورای عالی برنامه ریزی مبنی بر واگذاری پاره ای از اختیارات برنامه ریزی به دانشگاهها ، دروس پیشنهادی خود را به ذیل این جدول اضافه نمایند و ریز مواد آنرا به اطلاع شورای عالی برنامه ریزی برسانند.

فصل دوم

جدول دروس

فصل سوم

سرفه ————— ل دروس

وریز مواد درسی

منطق - تئوری تحقیق

تعداد اواحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- مسئله موضوع منطق

- اصلاح ضروری در منطق

- زمینه عینی تحقیق

- طرح تحقیق

- قضایا و کلمات

- عملیات و قوانین صوری

- منطق روش علمی

- منطق و علوم طبیعی

- استدلال ریاضی

- روش علمی و موضوع علمی

- تحقیق اجتماعی

- منطق تحقیق و فلسفه های معرفت

منبع : کتاب منطق ، تئوری تحقیق تالیف جان دیوئی ، ترجمه علی شریعتمداری ، چاپ دانشگاه تهران

منطق قدیم ۱

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

سرفصل دروس:

- تعریف اصطلاحی منطق
- تحقیق پیرامون فکر، حدس و ذهن
- علم و اقسام آن
- تصور و تصدیق (حقیقت و تقسیمات آن)
- مباحث الفاظ
- دلالت و اقسام آن
- مفرد و مرکب (تعریف و تقسیمات)
- کلی و جزئی
- اقسام کلیات و روابط آنها
- تعریف (ویژگی ها و اقسام آن)

مآخذ:

- منطق صوری تألیف محمد خوانساری
- آموزش منطق تألیف محسن غرویان
- گنجینه خرد (ج ۱ و ۲) تألیف مهدی هادی تهرانی

فلسفه علم ۱

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- مبانی تجربی علم

- ساختار تئوریهای علمی

- مفاهیم و مدل‌های نظری

- تئوری و مشاهده

- ابزارانگاری

- قراردادی‌گری

- نسبیت گرانی

- رئالیسم

- دیدگاه‌های مختلف درباره قانون علمی

- تبیین (explanation)

- تحلیل جامعه شناختی دانش علمی

- تاثیر متقابل علم و فلسفه

منابع و مآخذ فلسفه علوم تجربی

1. The Rationality of Science (w.H. Newton - Smith)
2. Images of Science (P.M. Churchland)
3. The Structure of Scientific Revolutions (T.Kuhn)
4. What is a Law of Nature (D. Armstrong)
5. The Logic of Scientific Discovery (K.R. Popper)
6. Conjectures and Refutations (K.R Popper)
7. Objective Knowledge (K.R Popper)
8. Philosophy of Natural Science (C.G. Hempel)
9. From Science to Knowledge (N. Maxwell)
10. Gödel's Proof (E. Nagel)

فلسفه غرب

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف

سرفصل دروس: (۵۱) ساعت
- مکتب های فلسفی غرب بعد از رنسانس و مکاتب مهم فلسفی معاصر

مآخذ فلسفه غرب

- ۱- دوره تاریخ فلسفه کاپلستون (چند بخش از این دوره تاکنون به فارسی ترجمه شده است) .
- ۲- تاملات تالیف دکارت و ترجمه احمد احمدی
- ۳- تمهیدات تالیف کانت و ترجمه غلامعلی حداد عادل
- ۴- فلسفه کانت تالیف اشتفان کونر و ترجمه عزت الله خولادوند
- ۵- زبان ، حقیقت ، منطق ، تالیف آیر، و ترجمه منچهر بزرگمهر
- ۶- بحث در مابعدالطبیعه ، نوشته ژان وال ، ترجمه یحیی مهدوی

فلسفه اسلامی ۱

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف :

سرفصل دروس : ۵۱ ساعت

الف - شناخت شناسی

- تفکیک بین مسائل معرفت شناختی علم و مسائل هستی شناختی علم

- اقسام شناخت

- مراتب شناخت

- کلیات و اقسام معقولات

- ارزش شناخت

- ابزارهای شناخت

- روشهای استنتاج (قیاس ، استقراء و تمثیل و ارزش هر یک)

- نقد تجربه گرایی (پوزیتیویسم ، عملیات گرایی ، و ...)

- نقد علت گرایی کلاسیک (کانت ، دکارت و ...)

- ایده آلیسم و رئالیسم

- انواع قضایا (حقیقی ، اعتباری ، ارزش آنها و مناط صدقشان)

- اقسام اندیشه (فلسفی ، علمی ، منطقی)

- علم و فلسفه و تمایز آنها و ارتباط بین آنها

ب - هستی شناسی

- حقیقت وجود

- اصالت وجود

- تفکیک در مراتب وجود

- اقسام وجود (نفسی ، رابطی و رابط)

- مراتب هستی
- مجرد و مادی
- علیت ، اقسام و احکام آن
- حدوث و قدم
- اثبات واجب
- صفات و افعال واجب

ماخذ فلسفه اسلامی

- شرح مبسوط منظومه تالیف شهید مرتضی مطهری (ج ۱ تا ۴)
- بدایه الحکمه ، محمد حسین طباطبائی
- نهایه الحکم ، محمد حسین طباطبائی
- آموزش فلسفه ، محمد تقی مصباح یزدی (ج ۱ و ۲)
- درآمدی بر آموزش فلسفه ، محسن غرویان

فیزیک و فلسفه ۱

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف :

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

الف - مطالب عام

- نقش الگوها و تقریب ها
- اصول تقارن
- آزمایشهای سرنوشت ساز
- رابطه بین ریاضیات و فیزیک
- قراردادگیری در فیزیک
- اندازه گیری
- ذرات و میدانها در فیزیک کلاسیک

ب - ابعاد فلسفی نظریه کوانتوم و نظریه میدانهای کوانتومی

- مکملیت
- عدم قطعیت
- اندازه گیری
- ناتمامیت
- متغیرهای نهائی
- غیر موضوعیت
- منطق کوانتومی
- تعبیر مختلف مکانیک کوانتومی
- مبانی و ملزومات فلسفی نظریه میدانهای کوانتومی

ج - فلسفه زمان و فضا

- تئوریهای فضا و زمان

- جهت گیری زمان

- ابعاد فلسفی نظریه نسبیت

ماخذ فیزیک و فلسفه

1. Philosophy of Physics
(M. Bunge)
2. Space, Time and Causality
(J. R. Lucas)
3. Space, Time, and Space - time
(L. Sklar)
4. The Physics of time Asymmetry
(P. C. W. Davies)
5. Conceptual Foundations of Quantum Mechanics
(B. de Espagnat)
6. Quantum Physics: Illusion or Reality
(A. Rae)

منطق عمومی ۱

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- منطق بعنوان علم نظری در مقابل منطق بعنوان علم ابزاری

- موضوع و روش علم منطق

- زبان و تفکر

- گزاره ها (عبارات ، قضایا)

- قضایای بسیط و مرکب

- مدل ریاضی نحو (Syntax)

- قضیه کمال نحو (Syntax)

- صدق و جدول صدق

- صدق منطقی

- قضیه فشرده‌گی

- قضیه تمامیت

- تئوری قیاس

- نظام اصل موضوعی حساب گزاره ها

- منطق موجهات در حساب گزاره ها

- ارزش‌های معنایی کپرنیکی
ماخذ:

1. Philosophy of Logic (W. Quine)
2. Philosophy of Logic (Putnam)
3. Tractatus (Wittgenstein)

۴- درآمدی بر منطق جدید، ضیاء مؤحد (انتشارات آموزش انقلاب اسلامی)

منطق عمومی ۲

تعدادواحد: ۳ واحد

نوعواحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس

- مفهقی محمولات درجه اول

- تئوری نسبت

- فرگه درمقابل ارسطو

- ساختارسورها

- تئوری صدق تاریکی

- قضیه فشردگی

- تئوری قیاس

- قضیه ناتمامیت کودل

- ساختارحقیقت منطقی

- ماهیت تفکربرهانی

- تئوری قیاس

- تئوری استقراء

- حدود اندیشه (دیدگاه ویگنشتاین ، رئالیسم منطقی تارسکی)

ماخذ :

1. Philosophy of logic

(W.Quine)

2. Philosophy of logic

(Putnam)

3. Tractatus

(Wittgenstein)

۴- درآمدی برمنطق جدید ، ضیاء موحد (انتشارات آموزش انقلاب اسلامی)

منطق قدیم ۲

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵ ساعت)

- قضیه و اقسام آن

- جهات قضایا

- تناقض و شرایط آن

- عکس و عکس نقیض

- قیاس و اقسام آن

- استقرار و تقسیمات آن

- تمثیل

- صناعات خمس

ماخذ :

- منطق نوین تالیف صدر المتألهین ، ترجمه و شرح عبدالمحسن مشکوه الدینی

- منطق صوری تالیف محمدصادق خوانساری

- آموزش منطق تالیف محسن غرویانی

- گنجینه خرد (ج ۱ و ۲) تالیف مهدی هادوی تهرانی

سیر منطق

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۳۴ ساعت)

- منطق قبل ازسقراط

- بقراط

- ارسطو

- رواقیون

- فارابی ، بوعلی سینا ، خواجه نصیرالدین طوسی

- لایپ نیتس ، کانت ، هگل ، هومرل

- قرکه ، راسل ، وایتهد ، هیلبرت

- کودل - تارسکی ، کواین

- بعد از تارسکی

ماخذ :

1. Development of logic (W. Kneale et al.)

2. A History of formal logic (Bochenski)

3. From Mathematics to philosophy (H.Wong)

4. Development of arabic logic ()

۵. گنجینه خرد (مجلدات ۱ و ۲) . هادوی تهرانی .

فلسفه منطق

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- رابطه زبان و فکر

- نظریه های مختلف درباره ، ماهیت گزاره

- صدق و ملاکهای آن

- ماهیت و فلسفه معنی

- نظریه کواپن درباره منطق موجبات

- ابعاد فلسفی قضیه گودل

- حدود اندیشه

ماخذ :

Philosophy of logic

(W.Quine)

Philisophy of logic

(H.Putnam)

فلسفه ریاضی

تعداد واحد : ۳ احد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- ریاضیات بعنوان یک علم (موضوع ، روش)
- سیرتاریخی (جسم تعلیمی در فضا ، مقوله کم ، کم متمم و کم منفصل)
- مکاتب مهم فلسفه ریاضی (منطق گرائی ، صورتگرائی و شهودگرائی)
- رئالیسم افلاطون و رئالیسم منطقی
- آراء هیلبرت و بیشاپ
- ریاضیات و روش مدل سازی در علوم
- مجموعه ها

ماخذ فلسفه ریاضی

1. Principles of Mathematics (B. Russell)
2. From Mathematics to philosophy (H. Wong)

تاریخ فلسفه غرب

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : ۵۱ ساعت

- دکارت و دکارتیون

- تجربیون انگلیسی

- کانت و دیگر فلاسفه آلمان

- کانتی های جدید

- اگزیستانسیالیسم

- فلسفه های تحلیلی

ماخذ فلسفه غرب

۱- دوره تاریخ فلسفه کاپلستون (چندبخش از این دوره تاکنون به فارسی ترجمه شده است).

۲- تاملات تالیف دکارت و ترجمه احمد احمدی

۳- تمهیدات تالیف کانت و ترجمه غلامعلی حدادعادل

۴- فلسفه کانت تالیف اشتفان کورنر و ترجمه عزت الله خولادوند

هزبان ، حقیقت ، منطق ، تالیف آیر ، و ترجمه منوچهر بزرگمهر

عرب بحث در مابعدالطبیعه ، نوشته ژان وال ، ترجمه یحیی مهدوی

6. The European philosophers from Descartes to Nietzsche
(edited by M.Beardsley)
7. The Revolution in philosophy
(A.G.Ayer)
8. Six existentialist thinkers

فلسفه اسلامی ۲

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

سرفصل دروس: (۵۱ ساعت)

الف - طبیعت یا هستی مادی

- جوهر و عرض
- جوهر جسمانی
- ماده و صورت
- احکام ماده (تفکیک مباحث علمی و مباحث فلسفی مربوط به ماده)
- جزء لایتجزی (اتمیسم و آراء متکلمین اسلامی)
- قوه و فعل
- ثبات و تغییر
- حرکت و اقسام آن
- حرکت جوهری
- زمان و مکان
- ربط متغیر به حادث
- علیت و طبیعت ، تصادف ، عدم تعیین
- دفع شبهه هیوم
- نظم در طبیعت
- غایت در طبیعت به مثابه یک اصل فلسفی (نقد تفسیرهای غائی در علم)
- مسئله حیات و تکامل

ب- انسان شناسی

- نفس و بدن و نسبت آنها
- تجرد نفس
- حقیقت انسان
- قوای ادراکی و تحریکی نفس
- ذهن و کامپیوتر
- اختیار
- خیر و شر و حسن و قبح
- اعتبار سازی انسان
- جامعه
- سنت های الهی
- اشاره به حیات اخروی
- مسئولیت انسان
- برخی از ویژگیهای انسان در اسلام

ماخذ فلسفه اسلامی

- شرح مبسوط منظومه ، شهید مرتضی مطهری (ج ۱ تا ۴)
- بدایة الحکمه ، محمد حسین طباطبائی
- نهایة الحکمه ، محمد حسین طباطبائی
- آموزش فلسفه ، محمد تقی مصباح یزدی (ج ۱ و ۲)
- درآمدی بر آموزش فلسفه ، محسن عرویان

تئوری شناخت (اپیستمولوژی)

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف :

سرفصل دروس: (۵۱ ساعت) امکان شناخت، منابع شناخت، ابزار شناخت، شناخت، موانع شناخت، ارزش شناخت.

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

مآخذ :

- ۱- مسأله شناخت، تاء لیف شهید مرتضی مطهری (انتشارات صدرا)
- ۲- شرط مبسوط منظومه سبزواری (ج ۱ تا ۱۴)، بقلم شهید مرتضی مطهری (انتشارات حکمت)
- ۳- شناخت شناسی در قرآن، عبدالله جوادی آملی
- ۴- قرآن و علوم طبیعت، مهدی گلشنی (امیرکبیر)

5. Roderick M. Chisholm : Theory of Knowledge
(Prentice Hall)
6. A. D. Woozleg: Theory of Knowledge
7. R. Blanche : L'Epistemologie

متافیزیک تطبیقی

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : ۵۱ ساعت

- تعریف متافیزیک تطبیقی

- تقسیمات فلسفه در فلسفه قدیم و فلسفه جدید

- بحث شناخت در فلسفه قدیم و فلسفه جدید

- معقول و محسوس و مادی و مجرد در فلسفه قدیم و جدید

- نفس شناسی در فلسفه قدیم و فلسفه جدید

- بحث خیر و شر و جبر و اختیار در فلسفه اسلامی و فلسفه غرب

- مقایسه فلسفه اسلامی با فلسفه غرب در مسائل اساسی متافیزیک

ماخذ متافیزیک تطبیقی :

۱- شرح مبسوط منظومه (مجلات ۱ تا ۴) . نگارش شهید مرتضی مطهری

۲- کاوشهای عقل نظری ، تألیف مهندس حائری

۳- مسائل فلسفه تألیف برتراند راسل و ترجمه منوچهر بزرگمهر

فیزیک و فلسفه ۲

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف :

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

الف - ابعاد فلسفی مکانیک کوانتومی

- فرمالیسم ، حالات ، مشاهده پذیرها ، ماتریس های چگالی ، اپراتورهای مصور

- تئوریهای حاوی متغیرهای نهائی

- قضایای فون نویمان و کوشن - اسپکر

- پارادوکس EPR

- قضایای بل - ویگنر

- غیرموضعیّت

- تئوری اندازه گیری

- تغییرکنشها

- منطق کوانتومی و پارادوکس های مکانیک کوانتومی

- مسائل نظریه میدانهای کوانتومی

- مسائل و متدولوژی فیزیک ذرات بنیادی

ب - مکانیک آماری و برگشت پذیری زمان

- تئوری Ergodic

- تئوری مجموعه ها

- پارادوکس های برگشت پذیرش

- رابطه مکانیک آماری با ترمودینامیک

- نقض برگشت پذیرش زمان در واپاشی K

- علیت وارونه (Retro-Causation) و پارادوکس های تاخیر ها
مآخذ

1. Space, Time and Causality (J.R. Lucas)
2. Conceptual Foundations of Quantum Mechanics (B.de'Espagnat)
3. Philosophy of Quantum Mechanics (M. Jammer)

جامعه شناسی علم

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- جایگاه علم در حوزه های معرفت
- تمایزات جامعه شناسی علم با فلسفه علم ، اپیستمولوژی و جامعه شناسی معرفت
- رویکردهای اساسی در جامعه شناسی علم
- ارتباط علم با زبان ، فرهنگ و نهادها
- تاثیر منظومه اجتماعی بر وضعیت علم ، علم و تعیین اجتماعی
- الف - " علم اروپائی " (یونان باستان ، قرون وسطی ، قرون جدید)
- ب - وضعیت علمی در ایران (در گذشته ، در زمان حاضر)
- اجتماع علمی بعنوان یک " جامعه علمی " : حلقه اجتماعی در علم ، ارتباطات اجتماعی در علم ، اقتدار علمی ، موسسات علمی ، پاداش و ارتقاء ، اخلاق علمی و فرمهای علم ، علم بعنوان یک نهاد اجتماعی .
- تعیین اجتماعی و حقیقت علم

Merton, the sociology of Science

De Gre; Science as a Social Institution

Blum, Perspectives in the Sociology of Science

Stark, Towards Sociology of Knowledge

Petras, Sociology of Knowledge

جامعه شناسی علم ، محمد توکل

جامعه شناسی معرفت

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- جامعه شناسی معرفت و معرفت شناسی
- زمینه تاریخی مباحث جامعه شناسی معرفت
- شکل گیری جامعه شناسی معرفت به عنوان یک رشته مستقل
- سوالات اساسی جامعه شناسی معرفت
- مساله جبریت
- مساله جبریت اجتماعی
- پارامترهای جامعه شناختی در نظریه های معرفتی کلاسیک
- جبریت اجتماعی معرفت
- حقیقت و جبریت اجتماعی معرفت

ماخذ :

Barber, Science and Social Order

Kuhn, the Structure of Scientific Revolutions

De Gre, Science as a Social Institution

تاریخ علم تا قرن شانزدهم

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- تاریخ پیدایش و رشد علوم از عهد قدیم تا رنسانس با تأکید روی سهم دانشمندان مسلمان

مآخذ

G.E.R.Lloyd: Early Greek Science

(Windus paperback, 1970)

E.Grant : Physical Science in the Middle Ages

(Cup paperback , 1969)

هـ علم و تمدن در اسلام: نوشته سیدحسین هنر ، ترجمه احمد آرام

عـ الموجز فی العلم العلی العربی الاسلامی : علی عبدالله الدفاع (Wiley)

تاریخ علم از قرن شانزدهم تا قرن حاضر

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیشنیاز : ندارد

هدف :

سرفصل دروس : (۵۱ ساعت)

- مباحث برگزیده‌ای از توسعه علم از رنسانس ببعدها تا کیدروی مفاهیم بنیادی و عوامل فنی واجتماعی

ماخذ :

J.L.Heilborn: Elements of Early Modern Physics.

M.B.Hesse: Forces and Fields

(Nelson paperback, 1961)

P.M.Harman : Energy, Force and Matter

(Wiley/ Cup) 1982

D.Knight: Ordering the world

(Burnett/ 1981)

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۲۶۶۲

بسم الله

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۳ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند براساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی مؤسسه ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
- ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
- ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در شمول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجوی، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
- ب: در سبانی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان در سبازا قبلاً گذرانده است، براساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
- ج: گذراندن در سبانی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن درس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
- د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کایه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۵ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر در جلسه ۲۹۳ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد تصحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا چاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمایید به واحدهای مجری اصلاح نماید.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر ای عالی برنامه ریزی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

شماره ۷۲/۴۶۴۹

بیوست

بسم الله

جمهوری اسلامی ایران
ارتش فرهنگستان آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری و برنامههای آموزشی، حذف، ترمیم ناموفق و واحدهای غیر ضروری و انجام شاخهها و بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردد.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۵ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۵ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۵ واحد

۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختصاص به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد

۶- دورههای دکتری Ph. D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد میتواند اختصاص به رساله داشته باشد).

در این صورت :

الف : گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضروری، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب : این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج : دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و ترمیم با برنامههای جدید حسب مورد برعهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحصیلات تکمیلی مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به درجه اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت : معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

۳۱۹